

D • N

23/8 1948

Regleringarna och efterkrigsprogrammet

Inför valen förklarar regeringen och dess anhängare med stigande iver att de är lika angelägna som andra om regleringssystemets avskaffande. "Det har från socialdemokratisk sida givits auktoritativa besked", skriver exempelvis Morgon-Tidningen, "att socialdemokratin icke ämnar vara med om att behålla ransoneringar och regleringar en dag längre än bristsituationen varar." Här antyds rent av att motståndarna vill bevara regleringar i onödan — och att det blir socialdemokratins sak att driva fram deras undanröjande. Är allt detta allvarligt menat? Eller avser man blott att inför valen betona en allmän regleringsfientlighet, medan i praktiken regleringarna — eller åtminstone en mycket stor del av dem — anses behöfliga som led i statsmaktens utvidgning?

Först och främst: löften som dessa kan inte gå ihop med det samtidigt förda talet om nya socialiseringsåtgärder. Ty vad man än vill säga om socialisering, säkert är att den måste leda till nya direktiv, nya kontrollåtgärder, nya detaljföreskrifter för produktion och

konsumtion, dvs. nya regleringar. Byråkratin har under det senaste årtiondet växt med oerhörd snabbhet; krisförvaltningen i ordets mest begränsade mening har kommit att omfatta tiotusentals tjänstemän. Med ökad planhushållning och socialisering ökas krisförvaltningen och omdanas efter hand till ordinär statsförvaltning. Det nuvarande systemet av regleringar, tillämpade och omhuladade av de myndighetspersoner som därmed får ställning och makt, ger blott en försmak av det planstyrda och socialiserade samhället, där varje medborgargrupp drivs och övervakas av sina kommissarier.

Men socialdemokraterna följder inte blott sin agitation för socialisering i största allmänhet. De hänvisar också till efterkrigsprogrammet som ett klart uttryck för den kommande politikens riktlinjer. Och redan detta program — som blott vill ange målen för den närmaste tiden — innefattar krav som på viktiga områden måste medföra icke minskning utan ökning av regleringarna. Tag parollen i efterkrigsprogrammets punkt 18: "Samhällelig planering av

investeringsverksamhet." Här är det fråga om en klar och direkt fordran på att göra en stor del av vårt regleringssystem permanent. Hela kreditgivningen "skall ordnas från samhälleliga synpunkter", heter det vidare. "Byggnads- och fastighetskrediten ledes av statliga kreditorgan. Investeringsverksamheten i stort ledes av ett offentligt samarbetsorgan."

Hur skall detta vara möjligt utan bibehållande av regleringarna inom dessa områden — rättare sagt, vad som krävs är bevarandet av införda regleringar och utformandet av nya.

Detsamma gäller utrikeshandeln. I punkt 19, som handlar om denna, utges först parollen: "Utrikeshandeln under samhällets ledning." Därefter talas till en början blott om behovet "under de första efterkrigsåren" av "en ur enhetliga synpunkter bestämd statlig reglering av export och import". Men sedan fortsätter programmet med orden: "Även på längre sikt krävs en statlig medverkan i ledningen av utrikeshandeln." I detaljmotiveringen fastslås att "regleringssystemet" sannolikt blir det normala; det kommer "att användas i skyddssyfte, särskilt när varubristen börjar försvinna". Detta förhållande "kan i viss utsträckning anses legitimt". Eftersom en sådan utveckling — enligt vilken "handelsregleringarna blir mer

ingripande än vad som någonsin tidigare förekommit i fredstid" — kan förutses i världen, måste man i Sverige ordna en enhetlig ledning av utrikeshandeln. Alltså: Sverige bör införa en permanent reglering därför att tendensen i världen går i den riktningen. Det är uppenbart att förutsägelsen väl passar programförfattarnas avsikter.

Vare sig man tänker på vad socialdemokratin gör just nu eller vad den sagt sig skola göra inom den närmaste tiden eller vad den planerar för en mer avlägsen framtid blir resultatet detsamma: fortsatt socialdemokratiskt maktmonopol betyder att regleringssystemet bevaras och utvidgas. Den slutsatsen kan inte undanröjas därigenom att man talar om socialisering eller planhushållning eller statskontroll i stället för om regleringar. Det hjälper inte att ordet reglering, som var så omtyckt för några år sedan, nu undviks av hänsyn till det svenska folkets irritation. Ej heller kan den härskande riktningen inom partiet bringas att ändra ståndpunkt; blott för några veckor sedan framhöll hr Gjöres att "det i varje fall finns en man inom regeringen som vill arbeta på att få fri handel" — men en man är för litet. Det enda som hjälper är att maktmonopolet bryts.